

PROGRAM ROZVOJE LIBERECKÉHO KRAJE 2007–2013

Ivana Pecháčková

Článek se zabývá jedním z hlavních strategických dokumentů Libereckého kraje – Programem rozvoje Libereckého kraje 2007–2013. Zaměřuje se na nejdůležitější kapitoly a témata řešená v dokumentu: systém strategických opatření a aktiv, vymezení hospodářsky slabých oblastí kraje, proces tvorby, způsob projednávání a monitoring naplňování dokumentu. Cílem článku je seznámit čtenáře se zkušenostmi a postřehy získanými v průběhu zpracování, projednávání a schvalování tohoto strategického dokumentu.

1. Úvod

Tvorba strategických a programových dokumentů na regionální úrovni je důležitým nástrojem regionální politiky. Jejím cílem je vyvážený rozvoj územního obvodu a vytváření podmínek pro koordinaci a realizaci hospodářské a sociální soudržnosti. Na krajské úrovni jsou těmito hlavními dokumenty strategie rozvoje kraje a program rozvoje kraje.

Strategie rozvoje kraje je dlouhodobým rozvojovým dokumentem, který na základě znalosti území a společenských podmínek formuluje pro delší časový horizont strategické cíle kraje jako celku a navrhuje cesty k jejich dosažení. Poskytuje základní rámec pro zpracování programu rozvoje kraje coby střednědobého rozvojového dokumentu a dalších strategických dokumentů na úrovni obcí, měst, mikroregionů, místních akčních skupin.

Program rozvoje kraje je střednědobým dokumentem, který na základě znalosti území a společenských podmínek formuluje pro kratší časový horizont konkrétní opatření a aktivity pro dosažení cílů stanovených ve strategii rozvoje kraje. Je krajskou rozvojovou koncepcí, se kterou musejí být v souladu projekty ucházející se o podporu z evropských finančních zdrojů.

Oba dokumenty vycházejí z hlavních strategických dokumentů EU, strategických a resortních dokumentů na národní a krajské úrovni a vytvářejí důležitý podklad pro zpracování Zásad územního rozvoje Libereckého kraje, které lokalizují aktivity a záměry na území kraje.

Oba dokumenty spolu úzce souvisejí a jsou vzájemně provázány (viz obr. 1). Pro plánovací období EU 2007–2013 má Liberecký kraj oba dokumenty aktualizovány a schváleny Zastupitelstvem Libereckého kraje (strategie schválena usnesením č. 122/07/

ZK dne 24. 4. 2007, program schválen usnesením č. 287/07/ZK ze dne 30. 10. 2007).

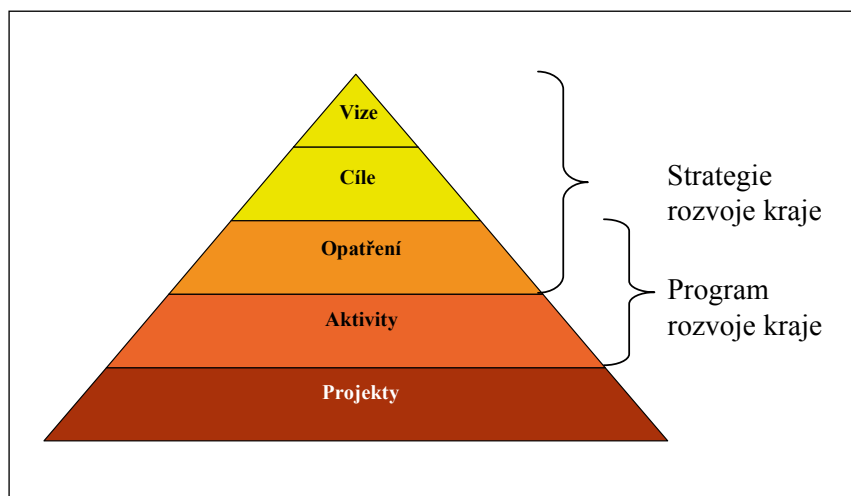
2. Zkušenosti s tvorbou programů rozvoje Libereckého kraje

2.1 „První“ Program rozvoje Libereckého kraje 2000

První Program rozvoje Libereckého kraje (dále PRLK) reagoval na vznik nových vyšších územně samosprávných celků – krajů – v ČR v roce 2000 (zákon č. 129/2000 Sb., o krajích). Vycházel ze schválených Zásad regionální politiky vlády ČR (usnesení vlády ČR č. 235/98) a schváleného zákona o podpoře regionálního rozvoje (č. 248/2000 Sb.), které definovaly jako základní programový dokument na úrovni kraje program rozvoje územního obvodu kraje – zkráceně „program rozvoje kraje“. Byl podporou nově vzniklé krajské samosprávy a také prvním koncepčním dokumentem Libereckého kraje zabývajícím se regionálním rozvojem.

Na zpracování PRLK se podílelo sdružení odborných subjektů: Agentura regionálního rozvoje, spol. s r.o., Liberec, SAUL, s.r.o., Liberec; Technická univerzita Liberec; EMA Liberec; Lesprojekt Jablonec n. N.; Environment & Consult Jablonec n. N. Podobu programu významně ovlivnila veřejná jednání a diskuse odborníků s veřejností. Za prioritní okruhy rozvoje území kraje byly vymezeny:

- Ekonomický potenciál
- Lidský potenciál

Obr. 1: Vazby hlavních krajských strategických dokumentů

- Infrastruktura
- Životní prostředí
- Cestovní ruch
- Zemědělství a venkov

2.2 „Druhý“ Program rozvoje Libereckého kraje 2004–2006

Novým impulzem pro tvorbu druhého programu rozvoje kraje byl v roce 2004 vstup České republiky do Evropské unie. Jako podmínka možnosti čerpání evropských finančních prostředků vznikly na úrovni České republiky nové rozvojové dokumenty a operační programy. Na tento vývoj musely reagovat také krajské koncepční dokumenty, i když bylo zřejmé, že jejich platnost bude omezena pouze do roku 2006, tj. do roku, kdy pro členské státy Evropské unie končilo plánovací období 2000–2006.

PRLK 2004–2006 se zpracovával interně, spoluprací a koordinací všech odborů krajského úřadu. Pro tyto potřeby byl vytvořen tzv. PRLK Team Krajského úřadu Libereckého kraje – pracovní skupina, ve které byly zastoupeny všechny odbory, jejichž činnost může ovlivňovat rozvoj Libereckého kraje. Hlavním nositelem úkolu byl Odbor rozvoje Krajského úřadu Libereckého kraje a tento postup se osvědčil.

Druhý PRLK ttil základní strukturu prioritních rozvojových okruhů kraje projednaných při tvorbě Strategie rozvoje Libereckého kraje z roku 2002 (schválena Zastupitelstvem Libereckého kraje, usnesení č. 9/02/ZK) a snažil se respektovat strategické linie rozvoje Evropské unie pro plánovací období do roku 2006. Definoval cíle, opatření, aktivity pro jejich dosažení, kritéria pro výběr projektů podpořených z krajského rozpočtu, identifikoval dopady do regionu, garanty za jejich naplnění, spolupracující subjekty, finanční zdroj ze strukturálních fondů EU uvolněných pro ČR na období 2004–2006. Byl schválen usnesením zastupitelstva kraje č. 146/04/ZK dne 15. června 2004.

Ze současného pohledu měl PRLK i některá slabá místa, např.:

- absence společně prodiskutovaných a reálně nastavených měřitelných indikátorů (ukazatelů) pro průběžné monitorování a vyhodnocování změn,
- převaha resortního pohledu na řešení problematiku a snaha posilovat rozvojový potenciál svého resortu bez koordinace s ostatními, nedostatečná provázanost jednotlivých cílů mezi sebou, nedostatečná koordinace rovnováhy mezi meziresortními opatřeními a aktivitami,
- nevýrazná podpora spolupráce a partnerství mezi sektory (veřejná správa, podnikatelé, nestátní neziskové organizace),
- malý důraz na podporu preventivních a inovativních přístupů,
- nízká podpora demokracie a zapojování veřejnosti do řešení problémů v území.

Souhrnně řečeno, ve druhém PRLK 2004–2006 nebyly příliš zohledněny principy udržitelného rozvoje prosazující rovnovážný rozvoj ekonomického, sociálního a environmentálního pilíře společnosti.

V návaznosti na přijetí programu rozvoje kraje projednala Rada Libereckého kraje v listopadu 2005 znění Akčního plánu rozvoje Libereckého kraje. Tento akční plán obsahoval informace k možnostem financování navržených opatření a aktivit z nejrůznějších zdrojů (krajských, národních, evropských). Neobsahoval však specifikaci konkrétních projektů.

2.3 „Třetí“ Program rozvoje Libereckého kraje 2007–2013

V novém plánovacím období EU 2007–2013 se ve strategickém a programovém plánování začaly díky Lisabonské strategii a Strategii udržitelného rozvoje EU více zohledňovat principy udržitelného rozvoje. V souladu s tímto trendem vznikla potřeba připravit nové rozvojové dokumenty na úrovni ČR i Libereckého kraje a vytvořit rámec pro posuzování projektů a čerpání finančních prostředků EU v novém plánovacím období.

Nové principy udržitelného rozvoje byly zakotveny do Strategie udrži-

telného rozvoje Libereckého kraje 2005–2020, která byla vzata na vědomí Radou Libereckého kraje v červnu 2006 (usnesení č. 637/06/RK) a stala se jedním z hlavních východisek pro aktualizaci Strategie rozvoje Libereckého kraje 2006–2020 a tvorbu nového PRLK 2007–2013.

Třetí PRLK 2007–2013 přebírá z této strategie globální a strategické cíle a navrhuje cesty k jejich naplnění ve formě rozpracovaných opatření do úrovně aktivit. Zároveň navrhuje indikátory pro sledování vývoje dílčích opatření, poskytuje informace o možných finančních zdrojích pro realizaci aktivit a vytváří tak rámec pro projekty ucházející se o podporu z veřejných zdrojů. Program vymezuje také regiony, jejichž rozvoj je potřeba podporovat s ohledem na vyvážený rozvoj kraje – tzv. hospodářsky slabé oblasti.

Ve třetím PRLK se nově objevuje pilíř „udržitelný rozvoj území a občanské společnosti“, který je zaměřen především na odstraňování socioekonomických disparit, podporu kvality života ve městech a na venkově, rozvoj všestranné spolupráce, zvyšování kvality veřejné správy a na další principy udržitelného rozvoje (podpora demokracie a podpora občanské společnosti, zapojování občanů do rozhodování, poskytování informací, princip dlouhodobé perspektivy, provázanost a koordinaci územně plánovacích a strategicky rozvojových dokumentů strategického plánování).

Dále byla větší pozornost věnována:

- monitoringu PRLK – tvorbě nové metodiky hodnocení naplňování cílů a aktivit, zavedení monitoringu do praktického využívání;
- co nejširšímu zapojení jiných subjektů a veřejnosti již v průběhu zpracování dokumentu.

3. Struktura a obsah Programu rozvoje Libereckého kraje 2007–2013

Jak již bylo zmíněno výše, PRLK 2007–2013 vychází ze Strategie rozvoje Libereckého kraje 2006–2020, ze které využívá zpracovanou SWOT

analýzu území, zachovává její vize a cíle a rozpracovává systém navržených opatření včetně návrhu finančních zdrojů pro jejich naplňování. Vymezuje hospodářsky slabé oblasti, navrhuje systém monitoringu a naplňování dokumentu. Následující kapitoly článku se zabývají pouze hlavními vybranými kapitolami PRLK 2007–2013.

3.1 Systém strategických cílů a opatření Programu rozvoje Libereckého kraje 2007–2013

Struktura cílů a opatření je zásadní částí programu, neboť definuje, kam by měl Liberecký kraj ve svém vývoji směřovat a jakými aktivitami chce těchto cílů dosáhnout.

Program obsahuje pět základních strategických cílů kraje:

1. Dynamická a konkurenceschopná ekonomika
2. Kvalitní a zdravé lidské zdroje
3. Komplexní a kvalitní infrastruktura
4. Zdravé životní prostředí bez zátěží
5. Udržitelný rozvoj území a občanské společnosti

Pro naplnění každého strategického cíle je navrženo několik opatření. Struktura strategických cílů a jejich opatření je znázorněna v obr. 2.

A. Dynamická a konkurenceschopná ekonomika	B. Kvalitní a zdravé lidské zdroje	C. Komplexní a kvalitní infrastruktura	D. Zdravé životní prostředí bez zátěží	E. Udržitelný rozvoj území a občanské společnosti
A.1 Zvýšení konkurenceschopnosti ekonomiky a podpora podnikatelského prostředí	B.1 Podpora celoživotního učení s důrazem na kvalitu života	C.1 Průběžné zkvalitňování dopravní infrastruktury a její optimalizace	D.1 Snižování škodlivých vlivů na životní prostředí a zdraví obyvatel	E.1 Rozvoj všestranné spolupráce včetně posílení spolupráce meziresortní a přeshraniční
A.2 Podpora vědy, výzkumu a zavádění inovací	B.2 Zvýšení zaměstnatelnosti a zaměstnanosti obyvatel	C.2 Optimalizace dopravních systémů včetně jejich alternativ a zlepšení dopravní obslužnosti	D.2 Předcházení a řešení dopadů lidské činnosti na životní prostředí a zdraví	E.2 Rozvoj městských oblastí
A.3 Podpora funkcí zemědělství, lesnictví a vodního hospodářství	B.3 Zajištění dostupnosti a kvality zdravotní a sociální péče, podpora zdravého životního stylu	C.3 Průběžné budování a modernizace technické infrastruktury včetně alternativních energetických zdrojů	D.3 Péče o krajinu, šetrné využívání krajinného a přírodního potenciálu	E.3 Rozvoj venkovských oblastí
A.4 Podpora a rozvoj průmyslových odvětví	B.4 Podpora kulturních a sportovních zařízení a zájmové činnosti obyvatel	C.4 Zavádění a rozvoj informačních a komunikačních technologií	D.4 Posilování ekologického povědomí obyvatel	E.4 Konceptní řízení rozvoje
A.5 Rozvoj sektoru služeb	B.5 Péče o kulturní a kulturně-historické dědictví			E.5 Podpora rozvoje občanské společnosti
A.6 Rozvoj cestovního ruchu jako významného sektoru ekonomiky kraje	B.6 Zajištění dostupnosti a kvality bydlení, pracovního a veřejného prostředí			E.6 Zkvalitnění veřejné správy
	B.7 Zajištění bezpečnosti obyvatel a majetku			

Obr. 2: Struktura strategických cílů a jejich opatření

Všech 27 opatření je rozpracováno podle jednotné šablony:

1. Stručný popis výchozí situace
2. Cíle opatření
3. Aktivity naplňující opatření
4. Indikátory měřitelnosti účinnosti opatření
5. Dopady do regionu (ekonomické, společenské, ekologické)
6. Cílové skupiny
7. Subjekty vhodné pro spolupráci
8. Vazba na ostatní opatření PRLK
9. Vazba na hlavní evropské a národní finanční zdroje

3.2 Vymezení podprůměrných a hospodářsky slabých oblastí Libereckého kraje

První vymezení hospodářsky slabých oblastí na území Libereckého kraje bylo provedeno v rámci Strategie rozvoje Libereckého kraje z roku 2002, jejich následná aktualizace proběhla v roce 2004 v rámci PRLK 2004–2006. V souvislosti s tvorbou nového PRLK na období 2007–2013 bylo toto vymezení opět aktualizováno, důvodem byly ekonomické změny v regionech, snaha reagovat na nové dokumenty na národní úrovni a na úrovni EU a potřeba

vylepšit některá slabá místa metodiky vymezení.

Jako základní byly v rámci území použity tzv. generelové jednotky, které byly převzaty od společnosti ÚRS Praha a.s. (úsek regionálního rozvoje a bydlení). Generelové jednotky představují mikroregiony na nejnižší regionální úrovni, které mají své středisko a k němu vymezené spádové území. Centrem generelových jednotek je obec, která má základní střediskové funkce (pošta, škola, zdravotní zařízení, některé správní funkce – např. stavební a zejména matriční úřad). K ní jsou přiřčeny obce, které k ní mají základní spádovost obyvatelstva. Výhodou použití generelových jednotek je možnost zařazení spádových středisek do hospodářsky slabých oblastí, vymezení souvislejšího a kompaktnějšího území v rámci kraje. Nevýhodou jejich použití ale může být vyšší počet obcí a větší rozloha výsledného zájmového území.

Pro hodnocení všech 61 generelových jednotek v Libereckém kraji byla po konzultacích s odborníky vybrána kritéria uvedená v tabulce 1.

Zjištěné hodnoty pro jednotlivé generelové jednotky byly porovnány s průměrnou hodnotou za Liberecký kraj a následně rozděleny do tří kategorií (viz obr. 3):

- hospodářsky podprůměrné oblasti – jedná se o všechny generelové jednotky, jejichž výsledná bodová hodnota je nižší než průměr za Liberecký kraj,
- hospodářsky slabé oblasti – jedná se o nejslabší generelové jednotky v rámci hospodářsky podprůměrných oblastí,
- ostatní oblasti – jedná se o všechny generelové jednotky, jejichž výsledná bodová hodnota je vyšší než 10 000 bodů.

Tímto způsobem vymezené území hospodářsky slabých oblastí zaujímá svou rozlohou 60% území kraje, žije v něm 29% obyvatel kraje a zahrnuje 59% obcí kraje.

Na podporu hospodářsky slabých oblastí kraje zřídil Liberecký kraj v rámci Grantového fondu Program č. 18 – Program podpory hospodářsky slabých oblastí, ze kterého mohou čerpat finanční prostředky pouze obce zařazené do kategorie hospodářsky slabé oblasti.

Název	Váha	Výpočet
Intenzita bytové výstavby	7	Dokončené byty v letech 2000–2005/počet obyvatel
Index vzdělanosti	8	Počet obyvatel s vyšším stupněm vzdělání než základním/počet obyvatel
Index ekonomického zatížení obyvatelstva	10	Počet obyvatel v neproduktivním věku/počet obyvatel v produktivním věku
Počet pracovních příležitostí	14	Ekonomicky aktivní obyvatelstvo – vyjížd'ka + dojížd'ka za prací
Míra nezaměstnanosti	15	Počet registrovaných nezaměstnaných/ekonomicky aktivní obyvatelstvo
Intenzita podnikatelské aktivity	15	Počet podnikatelských subjektů/počet obyvatel
Daňové příjmy	7	Daňové příjmy obce/počet obyvatel
Dopravní obslužnost	13	Počet spojů veřejné dopravy ve středu a v neděli
Technická infrastruktura	3	Domy napojené na kanalizaci, vodovod, plyn/počet domů
Občanská vybavenost	7	Existence ordinace praktického lékaře a základní školy
Hustota zalidnění	1	Počet obyvatel/rozloha

Tab. 1: Kritéria pro vymezení hospodářsky slabých a podprůměrných oblastí Libereckého kraje

Obr. 3: Vymezení hospodářsky slabých a podprůměrných oblastí Libereckého kraje

4. Proces tvorby a projednávání Programu rozvoje Libereckého kraje 2007–2013

Přípravné práce na dokumentu byly zahájeny hned v prvních měsících roku 2006, kdy krajský úřad připravil seminář s cílem informovat o aktualizaci programu, seznámit veřejnost a významné subjekty v kraji s návrhem obsahu a struktury dokumentu a způsobem projednávání. Byla snaha využít a do tvorby zapojit pracovní skupiny vytvořené pro tvorbu PRLK 2004–2006.

Vlastní tvorba dokumentu začala na konci roku 2006. Koordinací prací byl pověřen Odbor hospodářského a regionálního rozvoje Krajského úřadu Libereckého kraje, který pro tyto potřeby spolupracoval se skupinou zástupců jednotlivých odborů, tzv. PRLK Team. Tato skupina se pravidelně 1x za měsíc scházela a řešila konkrétní postup prací a obsah dokumentu. Do prvních fází tvorby dokumentu byly zapojeny významné subjekty v kraji – Euroregion Nisa, Okresní hospodářská komora Jablonec n. N., Úřad práce Liberec, Krajská hygienická stanice, Technická univerzita v Liberci, Korid LK, s.r.o (obchodní organizace Libereckého kraje zaměřená na koordinaci veřejné

dopravy a integrovaného dopravního systému v Libereckém kraji), Asociace nestátních neziskových organizací Libereckého kraje.

Východním podkladem pro zpracování PRLK byly strategické dokumenty Evropské unie pro nové plánovací období 2007–2013, strategické a resortní dokumenty národní a krajské. Důležitým zdrojem informací byly také databáze projektů jednotlivých subjektů z území Libereckého kraje a dále také místní projektové plány pro jednotlivá území obcí s rozšířenou působností, které vznikly v rámci projektu Partnerství pro Liberecký kraj. Tento projekt byl zaměřen na posílení absorpční kapacity Libereckého kraje v oblasti čerpání prostředků Evropské unie (projekt byl podpořen ze Společného regionálního operačního programu).

První veřejná pracovní verze byla zpřístupněna v dubnu 2007 na webových stránkách Krajského úřadu Libereckého kraje. Současně byli dopisem vyzváni představitelé obcí, aby se společně s širokou veřejností zúčastnili projednání této pracovní verze ve všech obcích s rozšířenou působností na území kraje a měli tak možnost ovlivnit výslednou podobu dokumentu. Za tímto účelem zorganizoval Odbor hospodářského a regionálního rozvoje v průběhu května

2007 jednání ve všech obcích s rozšířenou působností, kde byla pracovní verze prezentována a veřejnost byla vyzvána k zaslání připomínek, námětů, postřehů.

Zároveň byla tato pracovní verze v průběhu května prezentována na všech výborech Zastupitelstva Libereckého kraje s výzvou k připomínkování programu.

Na základě podnětů z projednávání v obcích s rozšířenou působností, vyhodnocení obdržených připomínek z výborů Zastupitelstva Libereckého kraje a dalších subjektů z území, které reagovaly na zveřejnění pracovní verze, zpracoval Odbor hospodářského a regionálního rozvoje druhou pracovní verzi. Ta byla opět zveřejněna na webových stránkách Krajského úřadu Libereckého kraje a zároveň předána zpracovateli dokumentace SEA v rámci hodnocení vlivu koncepce na životní prostředí a veřejné zdraví podle zákona č. 100/2001 Sb., o posouzení vlivů na životní prostředí, ve znění pozdějších předpisů.

Celý proces zpracování a projednávání byl dokončen veřejným projednáním PRLK 2007–2013 a vyhodnocením jeho vlivů na životní prostředí a veřejné zdraví. Připomínky a náměty vzešlé z tohoto projednání i později doručené na Odbor hospodářského a regionálního rozvoje (přibližně 320 připomínek) byly zpracovatelem vypořádány a relevantní připomínky do dokumentu zapracovány. K 29. 8. 2007 vydalo Ministerstvo životního prostředí souhlasné stanovisko k PRLK 2007–2013 a konečná verze dokumentu tím mohla být předložena k projednání ještě jednou do výborů ZK a následně ke schválení do Rady a Zastupitelstva Libereckého kraje.

Konečné znění PRLK 2007–2013 je výsledkem řady jednání, konzultací, diskusí, vyhodnocování připomínek a námětů. Na jeho tvorbě se podílela řada odborníků, úředníků, členů samosprávy, zájmových skupin nebo zástupců regionu. Doba projednávání dokumentu byla časově stejná jako doba potřebná ke zpracování dokumentu.

5. Monitoring a hodnocení naplňování Programu rozvoje Libereckého kraje 2007–2013

Základním smyslem monitorování a vyhodnocování programu je zajištění podkladů jednak pro hodnocení vynaložených finančních prostředků v rámci jednotlivých opatření programu rozvoje kraje, ale zároveň pro hodnocení naplňování cílů jednotlivých opatření programu a jejich vliv na změny v území.

Monitoring PRLK v roce 2007 je prvním průběžným monitoringem jak v novém období, na které je program určen, tak v novém programovém období EU. Jako takový má svá specifika a novinky oproti monitoringu starého programu.

Hlavním nástrojem nového monitoringu byl databázový program vytvořený v MS Office Access, vyvinutý na Odboru regionálního rozvoje a evropských projektů. Díky tomuto databázovému programu bylo dosaženo významné spolupráce s jednotlivými odbory Krajského úřadu Libereckého kraje a provedeno závěrečné slovní hodnocení PRLK. Pro hodnocení státních dotací v rámci Libereckého kraje bylo využito databáze CEDR a pro hodnocení evropských dotací databáze MSSF.

Pro sledování úspěšnosti realizace jakéhokoliv programu je samozřejmě nezbytné stanovit sadu interpretovatelných indikátorů poskytujících ucelený obrázek o vývoji procesů podporovaných jednotlivými opatřeními a aktivitami programu. Za tímto účelem byla v rámci PRLK zřízena soustava indikátorů, která je v rámci monitoringu každoročně vyhodnocována. Mezi sledované indikátory byly zařazeny jednak ty, u nichž metodika i zdroj dat jsou známy, jednak byly navrženy indikátory, u nichž zdroj dat v současnosti neexistuje, ovšem podle přesvědčení autorů programu rozvoje kraje by jejich sledování bylo pro zjištění celkového obrazu rozvoje kraje přínosné. Samostatnou kapitolu představují indikátory udržitelného rozvoje území. Zde byly převzaty tzv.

Společné evropské indikátory (European Common Indicators – ECI). Celkový počet indikátorů se zastavil na čísle 326.

V letošním roce bylo poprvé provedeno hodnocení programu rozvoje prostřednictvím této sady indikátorů, a proto již jsou k dispozici první zkušenosti s navrženým postupem. Jejich výsledkem jsou úvahy o určité redukci sledovaných údajů (například metodou shlukové analýzy), na druhé straně existují i úvahy o využití širokého portfolia dat pro účely územního plánování a strategického plánování obcí a mikroregionů. Je pravdou, že u některých navržených indikátorů v současné době neexistují podmínky pro jejich získání, u některých se objevuje pochybnost o jejich vypovídací schopnosti.

Jak již bylo řečeno, při hledání cesty, jak pojmut téma udržitelného rozvoje v oblasti strategického plánování, byly zvoleny tzv. ECI indikátory. Tyto ukazatele vznikly původně za účelem sledování udržitelnosti rozvoje evropských měst, proto se jejich aplikovatelnost na území kraje ukázala jako obtížně proveditelná a zejména finančně velmi náročná. Z tohoto důvodu bylo pro rok 2007 zvoleno zpracování pouze vybraného ECI indikátoru B.10 Ekologická stopa. Sledování celé sady ECI indikátorů ve městech a obcích pod koordinací Libereckého kraje by bylo jistě významným přínosem pro nahlížení na rozvoj kraje netradičním způsobem.

Výsledná zpráva průběžného monitoringu PRLK se tak skládá ze tří částí:

1. Slovní hodnocení plnění cílů PRLK a aktivit vedoucích k jejich naplňování, hodnocení indikátorů.
2. Hodnocení finančních prostředků naplňujících cíle PRLK (krajské, ze státního rozpočtu, evropské).
3. Ekologická stopa.

Monitoring PRLK je prováděn průběžně a každoročně je předkládán Radě a Zastupitelstvu Libereckého kraje. Po projednání a schválení těmito orgány je zveřejňován na internetových stránkách kraje.

6. Zkušenosti se zpracováním a implementací programu rozvoje kraje

Jednou z nejdůležitějších podmínek tvorby programu byla nutnost zajistit provázanost strategického plánování, územního plánování i resortních koncepčních dokumentů na národní i krajské úrovni. Proto jsme při tvorbě programu vycházeli z výše uvedených dokumentů, což znamenalo je nejen nastudovat, ale i opakovaně projednávat a hledat znění opatření, aktivit a indikátorů s příslušnými resortními odborníky.

Vzhledem k tomu, že pro zpracování programů kraje neexistují oficiální schválené metodiky či legislativa, naráželi jsme v průběhu zpracování na otázky, jak má struktura a obsah dokumentu vypadat. Často jsme se potýkali např. s tím, jakou nastavit míru obecnosti dokumentu. Obecný dokument má výhodu v tom, že dává prostor pro podporu širokého spektra aktivit a projektů, příliš konkrétní programový dokument může naopak zúžit prostor pro potenciálně přínosné projekty. Také při prosazování zájmů jednotlivých resortů bylo obtížné najít takový kompromis, aby postavení resortních zájmů bylo vyvážené.

Ani pro proces projednávání programů kraje neexistují oficiální doporučení či postupy. Zvolili jsme tedy postup, ve kterém jsme se snažili o to, aby vznikající dokument nebyl názorem několika úředníků na krajském úřadě, ale dokumentem, nad kterým se dohodnou a sladí představy státní správy a samosprávy, odborníků z nejrůznějších resortů, subjektů z regionů a veřejnosti. V průběhu zpracování a projednávání jsme si potvrdili, že je velmi důležité o zpracování takového dokumentu informovat a vyzvat ke spolupráci významné subjekty v kraji, odbornou i laickou veřejnost, a zapojit je do tvorby dokumentu. Přestože účast na prezentacích a veřejných diskusích nebyla příliš vysoká, můžeme dnes říci, že výslednou podobu dokumentu měla veřejnost možnost ovlivnit po celou dobu zpracování a že veškeré vznesené připomínky a náměty byly řádně vypořádány a zveřejněny.

Z procesu tvorby dokumentu vyplynulo, že mnohým ze spolupracujících subjektů chyběla představa o další návaznosti na program kraje, a to v podobě dokumentu, který bude konkrétnější než program a předloží již projektové záměry, jejich návaznost na rozpočet kraje, harmonogram a odpovědnost za plnění – tedy tzv. akční plán. Je pravdou, že od roku 2006 každoročně aktualizovaný akční plán vydáván není, avšak informace o záměrech a projektech je od tohoto roku možné najít v Rozpočtovém výhledu vydávaném každoročně vždy na období dvou let. Tento materiál obsahuje jednak výčet závazků kraje vzešlých ze smluv a usnesení samosprávných orgánů s výší konkrétního finančního závazku, jednak výčet záměrů kraje schválených samosprávnými orgány kraje bez konkrétní finanční alokace s výhledem na dva a čtyři roky. Je ke zvážení, zda v období silícího požadavku na informovanost občanů a jejich zapojování do správy věcí veřejných je zvolená forma optimální a vyhovující a umožňuje veřejnosti přehlednou orientaci v záměrech kraje.

Při zpracování monitoringu PRLK jsme měli představu, že jedním z pohledů na rozvoj území bude vyhodnocení objemu finančních prostředků z evropských, národních a krajských finančních zdrojů, které přišly do území Libereckého kraje. Při této práci jsme narazili na různé zdroje (i ústřed-

ních orgánů), které disponují těmito přehledy, bohužel informace z různých zdrojů se lišily natolik, že jsme zvažovali jejich důvěryhodnost.

Dalším tématem k zamyšlení je nastavení programového dokumentu kraje na programové období Evropské unie. Toto nastavení má své opodstatnění vzhledem k projektům, jejichž zdrojem jsou evropské finanční prostředky, ovšem program si stanovuje také cíle, které programy EU neřeší a které garantují samosprávné orgány, které si tyto cíle předsevzaly. V případě změny politické reprezentace kraje může dojít k situaci, kdy program rozvoje kraje nemusí reflektovat programové prohlášení nových samosprávných orgánů.

Hovoříme-li o územních průmětech aktivit naplňujících strategické cíle, bylo by také vhodné hledat a nalézt odpověď na otázku, proč se doposud neujala myšlenka existence rad obcí pro udržitelný rozvoj území, které byly definovány v zákoně č. 183/2006 Sb. (stavební zákon). Tento orgán by se mohl stát klíčovým nástrojem pro sladění různorodých zájmů různorodých aktérů ve vztahu k rozvoji daného území, jeho atributům a specifickým, avšak v Libereckém kraji k dnešnímu datu neexistuje ani jediná a tento stav podle dostupných informací není od ostatních krajů odlišný.

Za hlavní přínos existence programu rozvoje kraje lze považovat jeho průřezovost, definování klíčových resortních témat na jednom místě, a tím umožnění jejich provázanosti a vzniku synergických efektů jako výslednice projektů připravovaných s vědomím širších souvislostí, jak územních, tak tematických.

7. Závěr

Plné schválené znění PRLK 2007–2013 je k dispozici na webových stránkách Krajského úřadu Libereckého kraje pod odkazem Odbor regionálního rozvoje a evropských projektů. Zde jsou zpřístupněny i další dokumenty související s procesem zpracování a projednávání dokumentu – zkrácená verze, jazykové verze (angličtina, němčina, polština), dokumentace SEA, stanovisko MŽP ČR, tabulka s vypořádáním obdržených připomínek a další. Uvedené dokumenty v tištěné podobě jsou k dispozici pro veřejnost ve vstupní hale Krajského úřadu Libereckého kraje nebo přímo na Odboru regionálního rozvoje a evropských projektů.

*RNDr. Ivana Pecháčková
Odbor regionálního rozvoje
a evropských projektů
Krajský úřad Libereckého kraje*

ENGLISH ABSTRACT

The 2007–2013 Development Programme of the Region of Liberec, by Ivana Pecháčková

This article deals with the 2007 to 2013 Development Programme, one of the main strategic documents of the Region of Liberec. Underlining some of the most important topics of the document, such as the system of strategic measures and the delimitation of the Region's underdeveloped zones, the article comments on the experience of the process of elaboration, debate and approval over the document.